

Niwiska

Województwo	Podkarpackie
Powiat	Kolbuszowski
Gmina	Niwiska
Sołectwo	Niwiska
Liczba mieszkańców	1569
Sołtys	Andrzej Krupa Tel. 17 2279 067
Skład Rady Sołeckiej	Haracz Sławomir Kluk Zygmunt Stęga Łukasz Zieliński Zbigniew

Historia, zabytki, ciekawostki...

W 1565 r. Stanisław Tarnowski rozwijając akcję osadniczą w lasach między Rzemieniem a Trześnią, lokował na surowym korzeniu nową wieś Niwiska. Tereny, na których powstała nowa osada już od 1386 r. należały z nadania króla Władysława Jagiełły do Tarnowskich herbu Leliwa. Stanisław Tarnowski osadził nową wieś według sprawdzonych już reguł prawa niemieckiego, nadając Gabrielowi Krasowskiemu dziedziczne wójtostwo a poza tym dwie karczmy, część czynszów i kar oraz pastwiska.

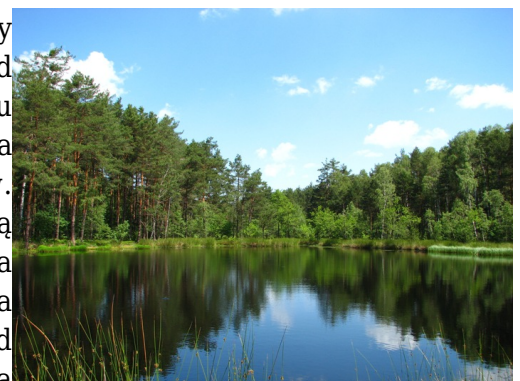
Mieszkańcy Niwisk prowadzili gospodarke rolno-hodowlaną uzupełnianą bartnictwem. Na słabych glebach wysiewano głównie żyto, owies i jęczmień. Hodowla trzody chlewnej wypasanej na żołędziach dębowych i buczynie odgrywała ważną rolę w gospodarce chłopskiej. Natomiast hodowla bydła w pierwszych wiekach istnienia wsi nie była zbyt dobrze rozwinięta. W 1593 r. w Niwiskach utworzono filię parafii Rzochów. Pierwszym znanym ekspozytem probostwa rzochońskiego był ks. Bartłomiej Cichorski, który pełnił swoje obowiązki od stycznia do listopada 1664 r. Początkowo Niwiska należały do dekanatu dębickiego archidiecezji sądeckiej, ale już w 1595 r. zostały włączone do dekanatu mieleckiego. Z fundacji Zofii Tarnowskiej wystawiono kościół drewniany (modrzewiowy) pod wezwaniem św. Mikołaja konsekrowany w 1619 r., zaś ekspozyci niwiscy prowadzili też szkołę parafialną poświadczoną w dokumentach z lat 1602 - 1603. Do połowy XVII w. Niwiska rozwijały się pomyślnie. Zniszczenia spowodowane najazdem szwedzkim w latach 1655-1656, ogólny kryzys gospodarczy pogłębiony jeszcze epidemiami chorób zakaźnych zahamowały na pewien czas rozwój wsi. Nie jest znana wysokość pańszczyzny, jaką odrabiali chłopi z Niwisk. Wiadomo jednak, że część włościan odrabiała pańszczyznę pracując w hucie szkła. Poza tym uprawiano również owies, tatarke, len i groch. Ważną gałęzią produkcji rolnej była hodowla trzody chlewnej.

Pierwszym właścicielem Niwisk był ich założyciel Stanisław Tarnowski. W 1585r. będąc bezdzietny zapisał dobra „państwa rzemieńskiego” z Niwiskami Hieronimowi Mieleckiemu staroście sandomierskiemu i bratu swojej żony Zofii Mieleckiej, zastrzegając dożywotnie ich użytkowanie przez Zofię. Przed swoją śmiercią, która nastąpiła 12 maja 1596r. Hieronim Mielecki przekazał prawa do klucza rzemieńskiego swojej córce Annie z małżeństwa z Jadwigą z Kormanic. Po zejściu Zofii Mieleckiej dobrami rzemieńskimi zarządzała Anna Kielecka. W 1616 r. klucz rzemieński został sprzedany przez Annę Stanisławowi Lubomirskiemu, wówczas staroście sandomierskiemu. Po śmierci Stanisława Lubomirskiego 1646 r. klucz rzemieński objął jego syn Aleksander koniuszy koronny i starosta sandomierski. Po nim „państwem rzemieństom” administrowali Józef Karol Lubomirski, koniuszy wielki koronny i Aleksander Dominik Lubomirski. Lubomirscy byli dziedzicami Niwisk do 1720 r., kiedy to w wyniku małżeństwa Pawła Karola Sanguszki z Marią Lubomirską dobra rzemieńskie z Niwiskami

znalazły się w rękach Sanguszków. Jednakże już 9 grudnia 1753 r. na mocy tzw. transakcji kolbuszowskiej i decyzji Janusza Aleksandra Sanguszki Niwiska otrzymał Stanisław Lubomirski, strażnik koronny. W 1759 r. dobra rzemieńskie wraz z Niwiskami kupił Józef Antoni Lassocki, zaś w 1763 r. nabył je Józef Stadnicki. Po nim Niwiska odziedziczył jego syn Piotr, który w 1778 r. sprzedał je swojemu bratu Antoniemu. W 1794 r. wieś jako posag Kunegundy Stadnickiej, córki Antoniego Stadnickiego, przeszła na własność Kajetana Reya, dziedzica Przeclawia. Nowy właściciel już w 1795 r. sprzedał Niwiska, zatrzymując sobie inne dobra klucza rzemieńskiego, Franciszkowi Hupce. W ten sposób po z górą dwóch wiekach Niwiska zostały wydzielone z klucza rzemieńskiego, z którym były związane od początku swego istnienia. W 1816 r. Franciszek Hupka odsprzedał wieś wraz z hutą szkła swojemu synowi Antoniemu. W drugiej połowie XIX w. właścicielami majątku w Niwiskach byli Jan Hupka, a od 1875 r. Kazimierz Hupka. Ostatnim zaś dziedzicem był Jan Ernest Hupka, doktor praw Uniwersytetu Jagiellońskiego i poseł na galicyjski Sejm Koronny, a następnie marszałek krajowy.

Po I rozbiórce Rzeczypospolitej utworzono nowy kraj koronny Królestwo Galicji i Lodomerii. Niwiska znalazły się pod panowaniem austriackim wchodząc w skład cyrkułu tarnowskiego. W 1853 r. po reformie administracyjnej Niwiska znalazły się w powiecie kolbuszowskim. W połowie XIX w. Niwiska były stosunkowo zasobną i dobrze zagospodarowaną wsią. Istniały tu bowiem: cegielnia, browar, huta szkła (zatrudniająca w 1845 r. około 80 ludzi) oraz dwór i oficyna dworska należące do rodziny Hupków, a także kościół pod wezwaniem „św. Mikołaja”. Była tu także szkoła ludowa jednoklasowa, gminna kasa pożyczkowa.

Okres I wojny światowej przyniósł Niwiskom znaczne zniszczenia w gospodarce wiejskiej, spowodowane przede wszystkim rekwizycjami dokonanymi przez wojska rosyjskie, austriackie i węgierskie. Po zakończeniu I wojny światowej do normalizacji stosunków w Niwiskach doszło dopiero w maju 1919 r., po wygaśnięciu działań agitacyjnych księdza Okonia i upadku tzw. republiki tarnobrzesckiej. W 1925 r. filia parafialna w Niwiskach na mocy postanowienia biskupa tarnowskiego

Leona Wałęgi została przekształcona w samodzielną parafię rzymsko-katolicką. Nowa parafia z siedzibą w Niwiskach objęła swoimi działaniami: Hucinę, Hucisko, część Huty Przedborskiej, Leszcze, Poręby, Trześń, Zapole i Dobrynin.

Po wybuchu II wojny światowej Niwiska już 9 września 1939 r. zostały zajęte przez oddziały Wehrmachtu. W listopadzie 1939 r. okupant niemiecki przeprowadził aresztowania miejscowej inteligencji, obciążając mieszkańców wsi kwaterunkami i rekwizycjami. Od sierpnia 1940 r. we wsi kwaterował kilkuset osobowy oddział niemiecki. Od jesieni 1940 r. władze niemieckie w związku z powstaniem poligonu wojskowego w okolicach Niwisk realizowały plan częściowego wysiedlenia wsi. Do 1944 r. wysiedlenia te zostały przerwane. Na terenie powiatu kolbuszowskiego działały w czasie okupacji liczne jednostki partyzanckie (Armia Krajowa, Bataliony Chłopskie, od 1942 r. Gwardia Ludowa). Po zakończeniu wojny wieś znacznie się rozwinęła posiadając w latach 80-tych liczne sklepy, bar, tartak, kino i bibliotekę.

W Niwiskich jest 5 pomników przyrody: lipa szerokolistna przy drodze z Niwisk do Kolbuszowej oraz 4 dęby szypułkowe rosnące w zabytkowym parku krajobrazowym.. We wsi znajduje się również zabytkowy zespół dworski - dwór powstały przed 1852 r., w którym mieści się obecnie Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteki, oficyna dworska, w której jest posterunek policji, spichlerz, stajnia, posterunek żandarmerii oraz kapliczka.

Instytucje i organizacje we wsi Niwiska

- Szkoła Podstawowa -17 2279 006
- Publiczne Gimnazjum - likwidacja -17 2279 381
- Szkoła Muzyczna I stopnia w Niwiska - 17 2279 022
- Urząd Pocztowy -17 2279 025
- Ośrodek Zdrowia -17 2279 004
- Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteki -17 2279 022
- OSP (prezes Michał Strzępa) -17 2279 047
- Koło Gospodyń Wiejskich (przew. Małgorzata Tetlak) -17 2278 183
- Zakład Usług Komunalnych -17 2279 383

- Uczniowski Klub Sportowy „Niwa” (prezes Anna Łoboda) -691 413 759
- Punkt Przedszkolny w Niwiska

